

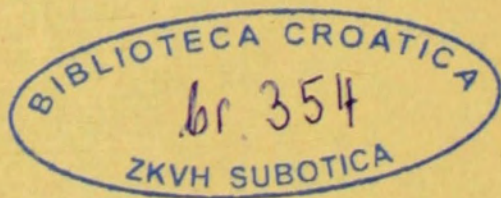
ANTE JAKŠIĆ

Elegije

ANTE JAKŠIĆ

Elegije

SUBOTICA
1954

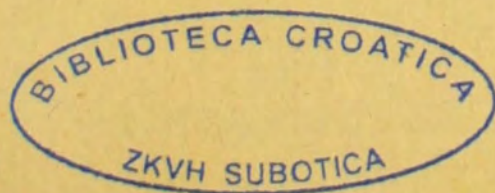
Sanja

Svako u dnu sebe jednu sanju ima
i u njenom svijetlu nada se i živi.
Samo zbog nje često pati se i divi
i ko bijela ptica leti visovima.

Ona je ko vrelo iz kojega teče
nepresušnim tokom životvorno piće.
Ona je ko neko veliko otkriće,
što se samo ćuti, a nikad ne reče.

Bez nje svi bi naši tamni bili puti,
I bol nikad ne bi ljepotama sjao.
I sretan je, tko je sanju čuvat znao

za dane, kad nebo krvavo se muti.
Jer sve dok je čovjek netaknutu ima,
uspinje se stalno vedrim visovima.

Zvijezde

Danju sam putnik pogrbljenih leđa
i teret nosim za komadić kruha,
a noću pletem niti zlatnih pređa
i zvijezde gledam ozarena duha.

I bol, što danju zada gruba ruka,
daleke zvijezde utjehom pozlate,
pa opet nade vedre se povrate,
i lakše nosim teret novih muka.

I zalud mnogi sa podsmijehom zbore,
da ludu čežnja za visom spasava.
Jadan je, kome zvijezde ne gore

i kome stalno pognuta je glava.
I koji ne zna pogrbljenih leđa
da plete svijetle niti zlatnih pređa.

Na rastanku

Blagoslovljena da je ova zemlja
iz koje sam došao na sunce
među ljude.

Blagoslovljena da je ova kuća stara,
gdje sam prvi put osjetio majčinu ruku
i prve radosti,
kad se nejaka krila bude.

Blagoslovljeno da je ovo dvorište,
i ova kruška,
i ove staze,
što se veselo kanalu žure,
i ovi vrtovi,
i ovo visoko pruće,
gdje sam se tako rado
sa djecom igrao žmure.

Blagoslovljeni da su oni časovi,
kada sam mislio,
da nema života ljepšeg
izvan ovoga kruga,
i kada sam na rastanku prvi put osjetio:
što su boli,
što je tuga.

Starice moja

Sve tiši tvoj je hod po zemlji obasjanoj suncem,
sve tanje zlatne su niti,
koje te za nju vežu.

Gledam li ruke tvoje pod tragom velikih briga, —
ko list su jesenji lake
i nekim srebrnim sjajem
u sumrak skori trepere.

Zemlji davala sok si svoga brižnoga srca,
da meni plodove zrele
na cvjetnoj donese grani;
ljubavlju očiju svojih moje si ovila dane,
da mi putevi teški
ostanu obasjani.

U kutu sada se smiriš, ko da te više ni nema,
i gledaš daleko nekud
kroz za me nevidljive stvari,
sa bijelim oblakom pričaš i lasti blago se smiješiš,
kao da osjećaš njena
na svojim ledima krila.

Majka tuguje za poginulim sinovima

Odnjihala sam vas na krilu briga svagdanjih.

Na grani moje ljubavi
bilo je uvijek zrelih plodova.

Srce sam svoje prostrla po trnju i po kamenju,
da mekši budu putevi
za noge vaše djetinje.

I rasli ste ko borovi u srcu mojih poljana,
i brazde su vam pružale
bogatstvo svojih sokova;
na starim mojim plećima bili ste krila široka,
široka krila plamena!

A sada crni gavrani nad mojim domom jate se,
u vrtu trunu plodovi
za radost vašu sađeni;
na brazde magla sliva se, i korov crni diže se,
u blatu trunu slomljeni
nepokošeni žuti klasovi.

Plonca moja

O, djeco moja ponosna,
borovi viti, zeleni,
zlatna su moja krila slomljena.

Mrtvom prijatelju

Sišao si tamnim stubama u tišinu mrtvoga grada.

Crnim krilima ptice
tvoj su prekrile svod.

Čudnom su drhtale jezom grane stabala noćnih,
ispod kojih je zamro
tvoj vječno umoran hod.

U sobi, gdje je do kasno izgarala voštana svijeća,
i gdje si u stihove često
pretvarao radost i bol,
kradom pauk je svoje tanke razapinjao mreže
i čudnim obasjanim svijetlom
u tvoj je gledao stol.

U vazi dihalo još je u polju ubrano cvijeće,
iz kojeg s cvrkutom nježnim
vedro se proljeće smije,
sa zida te gledala Ona, koju si uvijek čeko,
a nikad došla ti nije.

I sada, kada me noga iz ljudskog izvede kruga,
u kojem nestaje brzo
naše ljubavi trag,
u polju zastanem negdje, kao da opet ćeš doći
onako dobar i drag.

U oku djeteta nekog nedužnost prepoznam tvoju,
u vedrom cvrkutu ptičjem
tvoj čujem zanesen glas,
na stazi osjetim kako pod ranim jutarnjim suncem
o tvojim nadama šumi
u rosi obasjan klas.

U jesen, kada se smire pod vrtom nemirne vode,
i tuga spomena davnih
opet boli i raste,
sve mi se čini, da stojiš negdje pognut pod granom
i gledaš kako se gube
u sumrak posljednje laste.

I sve mi nijemim glasom o tvome prisustvu zbori,
i čujem kako uza me
nečujan hod ti ide,
al' oči moje su slijepe od ovih svagdanjih stvari
i sad te ne mogu suzne,
ne mogu da te vide.

Stranac

Plugovi moji nisu orali djedove oranice.

Iz ruku mojih nije
u brazde padalo sjeme.

Zasadio nisam voćke u vrtu ili pred prozorom,
da jesen obdare plodom
i ptice odmomore krila.

Izgubljeni su koraci moji u spletu gradskih ulica,
u nebo više ne gledam
prignječen brigom svagdanjom,
i ne znam kako sunce rada se
nad šumom i nad poljima.

A kad me čežnja povede na rodna polja domaća,
u žitu negdje zastanem
ko putnik željan utjehe.

Nada mnom nebo široko i krila lakih oblaka,
šumori žito zanosno ko plahta meka sunčana,
i ptice radost raznose,
po plodnim slijeću granama.

Ja stojim kao strašilo u moru žita zreloga,
na blijedim mojim rukama
nemiran pogled počiva.

Daleko od svojih

Svake večeri,
kada se vratim umoran,
hladna je soba u mraku nijemome,
hladno je ovo tvrdo uzglavlje,
hladni su ovi mrki zidovi.

I svake večeri teži su,
teži su moji koraci,
i neka tuga umorna
na moje slazi puteve.

I sam sam kao grana slomljena
bez sunca
i bez utjehe.

A onda blagi spomen javi se:
to dijete moje k meni dolazi
i pokraj mene vedro igra se,
i pokraj mene vedro smije se.

I njegov smijeh se tada prelije
s nježnošću preko mojih bolova.

I soba moja bude toplija,
i mekše bude moje uzglavlje,
i lakši bude teret svagdanji.

Oblaci u modrim visinama

Oblaci u modrim visinama,
putnici neznani,
što se veselo žurite k nepoznatim stranama,
uzalud mi mašete
prozirnim svojim rukama,
uzalud me mamite
slobodnim svojim putima.

Vi nemate domovine i ne znate
kako je teško bez nje živjeti,
vi nemate milih svojih grobova
pa ne znate
kako ih je teško,
teško zaboraviti!

Ovdje sam kao dijete ptičice rado hvatao,
i prvi su koraci moji
sunčanim lutali stazama,
ovdje sam prve osjetio radosti
i prvi put sam snivao
o sreći i visinama.

Pa kako li ću zaboraviti te voćke i te livade,
i ove kuće uboge
sa niskim, starim strehama,
i ove ljude radine na zlatnim našim poljima,
i ovaj jezik umilan,
i ove pjesme žalosne.

Oblaci u modrim visinama,
putnici neznani,
što se veselo žurite k nepoznatim stranama,
uzalud me zovete
prozirnim svojim rukama,
uzalud me mamite
slobodnim svojim putima.

Lastavice

Kada vas vidim, lastavice,
osjetim
kako me nešto toplo
i nježno
uza vas veže.

Vi nemate kao ni ja
kuću,
vrtove,
polja,
pod tuđim gradite krovom
svoja malena gnijezda.

Uvijek ste nekom na putu,
samo su visine vaše
i san
o ljepoti zvijezda.

Pa ipak
proljeća svakog,
dok bijeli oblaci plove,
što li vas zamamno tako
u ove krajeve zove?

Mrtva ljubav

Polomljene su katarke na zamagljenoj pučini.

Bez mjesečine miruju
u gori
stabla ukleta.

Porušena su gnijezda ispod krovova,
i uzalud se proljeća
sa pjesmom ptičjom vraćaju.

U vrtu grana svinuta
bez lišća i bez plodova,
pod njome leži smireno
nedužno moje janje
zaklano.

Poslije mnogo godina

Proljeće . . . Idem Tuškancem i vidim
na starom mjestu još je ista klupa.
Tu dvoje sjede. Sad se novo lišće
u sjaju sunca preлива i kupa.

I korak staje. Tu sam i ja nekad
sa bolnom strepnjom susretu se nado
i sreću snivo u zanosu vjernom.
Tako je uvijek, kad je srce mlado.

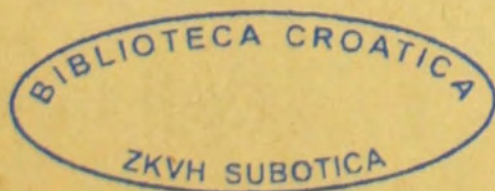
A sada, kad je kosa mi već sijeda,
kad ništa od sveg ostalo mi nije,
zašto još stojim, i čemu se srce,
čemu se srce tihim bolom smije?

Ptica

Odnekud ptica na granu je pala
u mrzlu pustoš usporenih sati.
Večernje sunce krvava joj krila
na oproštaju miluje i zlati.

Dok vjetar jeca sablasno u granju
i usamljena već se ruše gnijezda,
ona bi htjela raširiti krila,
ususret poći nebu punom zvijezda.

Iz kljuna krv se po snijegu truni,
pred okom ponor bezgraničan puca.
Ja ćutim: u dnu malenih joj grudi
stravičnim ritmom moje srce kuca.

Kad lišće žuti

Ne diraj ranu pozlaćenu bolom,
kad lišće pustim alejama žuti.
Nad tobom ima tako mnogo zvijezda,
u tebi sreće, što se samo sluti.

Što jesen slomi i pokopa zima,
proljeće novom zamijeni nadom,
pa opet bijela rašire se krila
nad rosnim poljem i sunčanim gradom.

Pa ako suza od ganuća kane
na ruke, što su venule u kutu,
znaj, to je odsjaj one stare rane,
da lakše ideš po životnom putu.

Što da ti pišem

Što da ti pišem, prijatelju dragi?
Istina stara uvijek je nova:
Polako kosa postaje mi sijeda,
sve su mi bliže zvijezde iznad krova.

Sa srca lišće otkida se žuto,
umorni sati rastu kao plima.
Nebo je prazno. Ptica više nema.
Na pragu evo već se javlja zima.

Sad često mislim na sunčane staze,
na preboljene ljubavi i nade,
i gledam kako uz srušena stabla

vedro se dižu već stabljike mlade.
Sve su to posve svakidanje stvari,
polako, druže, postajemo stari.

Bez povratka

Masline, masline u tišinama
i galebovi
nad izgubljenim brodovima.

Dvije blijede ruke rastu u visinama:
dva krila
orošena mjesečinom
i pozlačena zvijezdama.

Na obalama noć se sledila,
pogašene su zvijezde daleke,
i blijede ruke gase se
i dršću
okrvavljene.

Usamljena

Na koljenima ruke zaboravljene,
ruke
u žutom sjaju kasne jeseni.

Nad otežalim valima u hladnoj svili večernjoj
galebi krila raspinju
i s mrtvim krikom
padaju.

Prošli su bijeli brodovi
sa pjesmom sna i proljeća,
kroz spomen trag im blista se
smirenom tugom
pozlaćen.

U žutom sjaju kasne jeseni
na koljenima ruke nemoćne.

Ponekad mislim

Ponekad mislim na gnijezda i laste,
na staze, što se žure do šljivika,
na sunce, kad se blista vrh zvonika,
na žito, koje kraj kanala raste.

I groblje vidim. Tu već mnogi sniva
bez praznih želja za dalekim svijetom.
I gledam: polja šarene se cvijetom
i vedra mladost selom se razliva.

Još kuća tu je, gdje sam tako rado
na vrata stao klimava i stara,
da vidim bijelo susjedovo stado

il' baku, kad se s nekim razgovara.
I sad, kad mislim na gnijezda i laste,
u meni neka bolna radost raste.

Poziv

Na brijegu šuma mlado sunce čeka.
Bude se puti mira i samoće.
Pod brijegom miri već dozrelo voće,
blagost se prima cvijeta i čovjeka.

Ti, kojeg umor i praznina mori,
izidi amo u jutarnje čase,
da ude u te svježina, što sja se
na listu svakom, dok tiho šumori.

Ovdje ćeš vidjet kako izvor zove
pticu, što vedro nad šumom se njiše,
ovdje ćeš bolne izliječiti snove,

ovdje se lako, tako lako diše.
I što čovječja ruka grubo sruši,
priroda opet digne ti u duši.

Proljeće

Proljeće knjigu mladosti otvara
i mjesto mrtvog živo cvijeće nudi:
Na sunce dodi i presretan budi,
jer sve što vidiš za tebe se stvara.

Ptica na grani i grana u cvatu,
i izvor, što se iz dubina krade,
već nove evo naslućuju nade
i novi polet u sunčevu zlatu.

Što dublje primiš sjaj ljepote pravi
sa ovih vrela, što iz svega teku,
bit će ti lakše, kad se jesen javi,

kad nove rane života zapeku.
Jer kao pjesma uspomena stara
u biser boli i tugu pretvara.

Tko ide k visu

Tko ide k visu iz maglenog dola,
da svojih snova uzabere voće,
taj zna za duge besane samoće
i da se tamo ne stiže bez bola.

U oku plamen nikad se ne gasi,
iz ruke samo dobro pada sjeme.
Pa ako voliš, nije teško brème,
i nisu teške patnje ni uzdasi.

Na visu sunce smije se i čeka,
da sjajem mira poljubi ti čelo,
da nozi trava podastre se meka,

da žed ugasi šaputavo vrelo.
Al' tko sa sumnjom u srcu se kreće,
taj nikad k visu uspeti se ne će.

Stari pas

Pred praznom kućicom drijema, nad kojom krošnja se splela;
tanke noge se žute na staroj slami u hladu.
Do njeg crni se krhka i davno napukla zdjela,
iz koje šarene koke drsko otpatke krađu.

I dok se svijaju grane pod krupnim mirisnim plodom
i pčele srebrne zuje u brižnom letu vrh granja,
mir se svečani svio nad vrtom, poljem i vodom,
a pas je pružio njušku, o mladim danima sanja.

I vidi radanje sunca vrh tamne šume i pruća,
po glavi miris se sliva mlade trave i žita,
ko prorok klepeće roda iznad pognutih kuća,
i prva ptica se budi pod vrbom žalosnom skriva.

Po mekoj dlaci mu klize nježne dječije ruke,
pred njime namjernik svaki pred kućom zatečen strepi;
u dvor se ne spušta resko glas crne ptice zloguke,
pod brižnim njegovim okom domaća živad se krijepi.

Kad kola u polje jure i dižu prašinu žutu,
i konji nozdrve šire u nekom zanosu ludom;
dok trag se točkova niže po sivom neravnom putu,
rep mu kitnjast se trese tu blizu skoro pod rudom.

A večer kada se prene i šumi prvo se javi,
i kasni poslije sati nad selom stanu u muku,
On digne uši i sluša kako mu kaplju po glavi
krupne blistave zvijezde, u grimiz da ga obuku.

I dok na ležaju tvrdom trudan se gazda odmara
i blago domaće drijema u gluhoj modroj tišini,
o vratu blista mu lanac od žutog zvjezdanog žara,
i kao vitez na straži sam sebi moćan se čini...

Al' tada naglo se prene. Oćuti ranu u boku
i hromim korakom krene iz sjene podnevnog sata.
I dok mu krijesi se suza u slijepom ranjenom oku,
od svega ostao trag je lanca okolo vrata.

Svakoga dana

Svakoga dana ostavljamo dio sebe na putevima,
na postajama provincijskih gradova ili sela,
na ulicama pod suncem ili bez sunca,
na livadama ili u šumama,
na riječnim obalama ili morima,
na mostovima razapetim između stvarnosti i snova,
na usnama, što nas dočekuju ili ispraćuju,
na rukama, što nas grle i blagosiljaju,
na avionima bržim od zvuka i ptičjega leta,
u podmornicama ili u rudnicima,
na svim raskršćima i svim ponorima.

Koliko je naših riječi ostalo na kafanskim stolovima,
na sprovodima ili u svatovima,
u učionicama ili na brazdama,
pod vješalima ili u pobjedama,
u pohvalama ili u kletvama,
na ljubavnim sastancima ili rastancima,
na svim usponima i svim silascima.

I tako sebe dajemo u patnji ili radosti,
u mržnji ili ljubavi,
u zamrznutim noćima i rasplamsalim ljetima,
u prolitalim granama,
u kruhu svakidanjemu.

A kada najzad stanemo pred razrušenim vratima,
pod križevima smrznutim na groblju i na cestama,
vrh naših glava promiču krvava krila vremena,
i kao lišće suše se
svi naši sni i naši putevi.

I kao ptice ranjene iz jata se izdvajamo
i osjećamo, da su nemoćna
okrvavljena krila sunčana.

I kao stablo pognuto na vjetru mrzlom stanemo,
i uspomene jedino ko leptiri se vraćaju
i rane nam pozlaćuju.

BILJEŠKA O PISCU

Ante Jakšić rodio se 22. travnja 1912. u Bačkom Brijegu. Maturirao je u Somboru, a Filozofski fakultet završio je u Zagrebu. Kao profesor službovao je u Travniku, na Badiji, u Tuzli, Osijeku, Bijelom Manastiru, Slavonskom Brodu i Gospiću. Sada je profesor Više mješovite gimnazije u Subotici.

Objavljene su mu zbirke pjesama: 1. Biserni đerdan, 2. U dolini zaborava, 3. Zov proljeća i mladosti, 4. Pod sapetim krilima.

Romani: 1. Šana se udaje, 2. Maturant, 3. Pod teretom ljubavi, Lirska novela: Marija.

S ruskoga je preveo roman *K sreći* od Lappo-Danilevske.

Neke su mu pjesme prevedene na njemački i francuski jezik (Drago Bišćan).

Poslije Oslobođenja surađivao je u Glasu mladih, Vidicima, Poletu (Gospić) i u Hrvatskoj Riječi u Subotici.

GDJE JE ŠTO

	Strana
Sanja — — — — — — — — — — — — — — — —	3
Zvijezde — — — — — — — — — — — — — — — —	4
Na rastanku — — — — — — — — — — — — — — — —	5
Starice moja — — — — — — — — — — — — — — — —	6
Majka tuguje — — — — — — — — — — — — — — — —	7
Mrtvom prijatelju — — — — — — — — — — — — — — — —	8
Stranac — — — — — — — — — — — — — — — —	10
Daleko od svojih — — — — — — — — — — — — — — — —	11
Oblaci u modrim visinama — — — — — — — — — — — — — — — —	12
Lastavice — — — — — — — — — — — — — — — —	14
Mrtva ljubav — — — — — — — — — — — — — — — —	15
Poslije mnogo godina — — — — — — — — — — — — — — — —	16
Ptica — — — — — — — — — — — — — — — —	17
Kad lišće žuti — — — — — — — — — — — — — — — —	18
Što da ti pišem — — — — — — — — — — — — — — — —	19
Bez povratka — — — — — — — — — — — — — — — —	20
Usamljena — — — — — — — — — — — — — — — —	21
Ponekad mislim — — — — — — — — — — — — — — — —	22
Poziv — — — — — — — — — — — — — — — —	23
Proljeće — — — — — — — — — — — — — — — —	24
Tko ide k visu — — — — — — — — — — — — — — — —	25
Stari pas — — — — — — — — — — — — — — — —	26
Svakoga dana — — — — — — — — — — — — — — — —	28

BIBLIOTECA

CROATICA

ZKVH SUBOTICA

K
JAK
e

NOVINSKO-
IZDAVAČKO
STAMPARSKO
PREDUZEĆE
»MINERVA«
SUBOTICA
659 54